

MUSIQIY TARBIYA – BU SHAXS TARBIYASIDIR

Arabov I.

*Yunus Rajabiy nomidagi O‘zbek milliy musiqa san’ati instituti
“Maqom cholg‘u ijrochiligi” kafedrasi mudiri, dotsent*

Tayanch so‘zlar: ma’naviyat, tarbiya, hissiyot, ohang, kuy, musiqa, maqom, mas’uliyat, fikrlash.

Ключевые слова: духовность, образование, эмоция, мелодия, мелодия, музыка, статус, ответственность, мышление.

Key words: spirituality, education, emotion, melody, melody, music, status, responsibility, thinking.

РЕЗЮМЕ:

“Musiqiy tarbiya - bu shaxs tarbiyasidir” mavzusidagi maqolada musiqa tarbiyasiningda insonning umumiy tarbiyasidagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada musiqa nafaqat estetik, balki axloqiy, hissiy va ruhiy jihatlarini ham shakllantirishi haqida so‘z boradi. Musiqiy ta’lim orqali insonning ichki dunyosi boyib, uning ijodiy fikrlash, estetik tasavvurlarini rivojlantirish, hissiy sezgirligini oshirish, shuningdek, uning shaxs sifatida shakllanishi ta’minlanadi. Shuningdek, maqolada musiqa tarbiyasining insonni jamiyatga moslashish, ijtimoiy muammolarni anglash va ularga qarshi munosabat bildirish kabi jihatlarini ko‘rsatilgan. Musiqiy tarbiya, shuningdek, shaxsning dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlarini va ijtimoiy mas’uliyatini shakllantirishda muhim vosita sifatida qaraladi.

РЕЗЮМЕ:

В статье «Музыкальное образование – воспитание личности» анализируется роль и значение музыкального образования в общем воспитании личности. В статье говорится о формировании не только эстетической, но и нравственной, эмоциональной и духовной сторон музыки. Музыкальное образование обогащает внутренний мир человека, развивает его творческое мышление, эстетическое воображение, повышает его эмоциональную чувствительность, а также обеспечивает его формирование как личности. Также в статье показаны такие аспекты музыкального образования, как адаптация человека к обществу, понимание социальных проблем и реагирование на них. Музыкальное образование также рассматривается как важный инструмент формирования мировоззрения, нравственных ценностей и социальной ответственности человека.

SUMMARY:

The article “Music Education – Personality Education” analyzes the role and significance of music education in the general education of the individual. The article talks about the formation of not only aesthetic, but also moral, emotional and spiritual sides of music. Musical education enriches a person’s inner world, develops his creative thinking, aesthetic imagination, increases his emotional sensitivity, and also ensures his formation as a person. The article also shows such aspects of music education as a person’s adaptation to society, understanding social problems and responding to

them. Music education is also seen as an important tool for shaping a person's worldview, moral values and social responsibility.

Musiqa inson hayotida muhim o'rin tutadi. U nafaqat kayfiyatni ko'targan, balki shaxsiy rivojlanish, ma'naviy o'sish va ijodkorlikni rivojlantirishda ham katta ahamiyatga ega. Musiqiy tarbiya esa insonning ichki dunyosini shakllantirish, uning estetik didini rivojlantirish va ongini boyitish jarayonidir. Musiqiy tarbiya nafaqat musiqiy bilimlarni o'rgatish, balki insonning umumiy ma'naviy-axloqiy kamolotiga, o'zligini anglashiga, dunyoqarashining shakllanishiga xizmat qiladi.

Musiqa – bu universal til. U xalqni birlashtiradi, jamiyatda o'zaro tushunishni va hamjihatlikni ta'minlaydi. Musiqa orqali turli xalqlar va madaniyatlar o'zaro aloqaga kirishib, bir-birining san'ati va an'analari bilan tanishadi. Shu tariqa, musiqa xalqlar o'rtasida madaniy ko'prikn yaratadi va jamiyatda birlashuvni kuchaytiradi. Musiqaning jamiyatdagi o'rni nafaqat san'at sifatida, balki ijtimoiy muhitni shakllantirishda ham sezilarli. U xalqning ruhiyatini aks ettiradi va uni o'zgarishga ilhomlantiradi.

Musiqa shaxsni shakllantirishning eng samarali vositalaridan biridir. Musiqiy tarbiya orqali inson estetik qadr-qarashlarni o'zlashtiradi, go'zallikni tushunishga va uni qadrlashga o'rganadi. Musiqiy asarlar orqali insonning ma'naviy dunyosi boyib, o'zaro munosabatlarda ham kengroq yondashuvlar va hurmat uyg'otiladi.

Musiqiy ta'lim orqali nafaqat qo'shiq kuylash yoki asbob chalish o'rgatiladi, balki bir insonni musiqaning hissiyati, uning orqali ifodalangan ruhiy holatlarni tushunishga ham yordam beradi. Masalan, simfonik asarlarni tinglash orqali inson faqat musiqa emas, balki u orqali ifodalangan tarixiy, madaniy va ijtimoiy jarayonlarni ham anglaydi. Shu tariqa, musiqiy tarbiya nafaqat musiqaning texnikasini o'rganish, balki uni yashash tarziga aylantirishga ham yordam beradi.

Musiqiy tarbiya shaxsning jamiyatdagi o'rini belgilashda ham muhim rol o'ynaydi. Jamiyatda musiqaning ahamiyati yuksalgan sari, u insonlar orasidagi bog'lanishlarni kuchaytiradi. Musiqiy asarlar bir-birini tushunishga, hurmatga va hamjihatlikka olib keladi. Jamiyatda musiqa, hatto turli xalqlar va madaniyatlar orasidagi o'zaro hurmatni kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu esa musiqaning faqat san'at asari sifatida emas, balki ijtimoiy-kul'turaviy vazifalarni ham bajarishi kerakligini anglatadi. Musiqiy tarbiya esa bu jarayonni faol ravishda qo'llab-quvvatlaydi. Musiqani o'rgatish, uning turli shakllarini o'rganish orqali insonlar bir-birining fikrini, qarashlarini tushunishga va hurmat qilishga o'rganadi. Masalan, musiqa dasturlari yoki konsertlar jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni yoritish, o'tkir ijtimoiy mavzularni muhokama qilish uchun samarali vosita bo'lishi mumkin.

Musiqa jamiyatning madaniy yuzasini shakllantiruvchi asosiy elementlardan biridir. Musiqiy tarbiya xalqning madaniyatini, uning urf-odatlarini, an'analari va

qadriyatlarini saqlab qolish va rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Musiqiy san'at o'ziga xos madaniy o'rnatilgan yaratadi, insonlarni bir-birini tushunishga va ulug'lashga chaqiradi. Musiqiy tarbiya orqali insonning estetik didi, his-tuyg'ulari va hissiyotlari rivojlanadi, bu esa jamiyatdagi umumiy ma'naviy-axloqiy muhitni mustahkamlashga yordam beradi.

Musiqiy tarbiya nafaqat estetik, balki shaxsiy rivojlanishga ham bevosita ta'sir qiladi. Musiqa, mantiqiy fikrlash, e'tibor, xotira va xatti-harakatlarni boshqarish kabi ko'plab kognitiv qobiliyatlarni rivojlantiradi. Musiqada ifodalangan tuyg'ular va fikrlar insonni yanada chuqurroq o'ylashga, o'z his-tuyg'ularini anglashga yordam beradi. Shuningdek, musiqiy ta'lim ham ijtimoiy munosabatlarda o'zgarishlarga olib keladi, chunki u odamlarni bir-biriga yaqinlashtirib, birgalikda ishlashga undaydi.

Musiqiy tarbiya, shuningdek, insonni ijodkorlikka, yangi g'oyalar va yechimlarga ochiq bo'lishga rag'batlantiradi. Ijodkorlik faqat musiqada emas, balki hayotning har bir jabhasida namoyon bo'lishi mumkin. Shu sababli, musiqiy tarbiya har bir insonning shaxsiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Masalan, klassik musiqa va xalq musiqasi o'ziga xos madaniy va ijtimoiy ma'no tashiydi. Ushbu musiqalar insonni o'z tarixini, milliy an'analari va qadriyatlarini hurmat qilishga undaydi. Shu bilan birga, zamonaviy musiqalar ham ijtimoiy o'zgarishlarni aks ettiradi va jamiyatdagi turli muammolarni yoritish orqali ongini uyg'otadi.

Musiqiy tarbiya nafaqat musiqani o'rganish, balki insonning butun shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladigan jarayondir. Musiqa orqali inson estetik va ma'naviy rivojlanadi, ijodkorlikka o'rganadi va jamiyatda o'z o'rnini topadi. Shu sababli, musiqa shaxs tarbiyasining ajralmas qismidir va uning ahamiyatini har bir inson tushunib, unga e'tibor qaratishi kerak.

Musiqiy tarbiya jamiyatda yuksak ma'naviyat, shaxslar o'rtasidagi hurmat va tushunish, jamiyatdagi birlashuv va barqarorlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Musiqaning jamiyatdagi ijtimoiy, madaniy va ma'naviy rolini inkor etish mumkin emas. Musiqa nafaqat shaxsiy rivojlanish uchun, balki jamiyatning umumiy salohiyatini oshirish, ijtimoiy muammolarni hal qilish va ma'naviy qadriyatlarni saqlashda ham xizmat qiladi. Shu sababli, musiqiy tarbiya jamiyatning rivojlanishida ajralmas qism sifatida qabul qilinishi kerak.

Adabiyotlar:

1. Jalilov A. (2021). Musiqiy ta'lim va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri. Toshkent: Musiqa nashriyoti.
2. Axmedov I. (2019). Musiqiy tarbiya va uning ijtimoiy ahamiyati. Samarqand: Tarix va madaniyat nashriyoti.
3. Abdullaev B. (2020). Musiqiy estetikaga oid fikrlar. Buxoro: Ma'naviyat.
4. Muzikova S. (2018). Shaxs va musiqa: nazariy jihatlar. Moskva: Ilm-fan.
5. G'ulomov S. (2022). Musiqiy tarbiyaning jamiyatdagi roli. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.